

Л. А. Кобзаренко

Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж

ІНТЕГРАТИВНІ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІСТИЧНІ ЗАСАДИ МОРАЛЬНО-ЦІННІСНОГО ВИХОВАННЯ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ПЕДАГОГІЦІ

У статті висвітлено та осмислено теоретико-педагогічні аспекти проблеми використання інтегративних соціально-гуманістичних засад морально-ціннісного виховання в американській гуманістичній педагогіці.

Ключові слова: морально-ціннісне виховання, моральний розвиток, інкульткація, осмислення цінностей.

Постановка проблеми. Зауважимо, що апріорі нагальна проблема людських відносин початку XXI ст. може бути розв'язана лише за умови виховання у студентської молоді відповідної системи моральних цінностей, аксіологічних орієнтирів, які, у свою чергу, акумулюються в навчально-виховному процесі, що потребує значної модернізації.

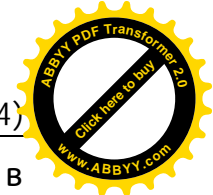
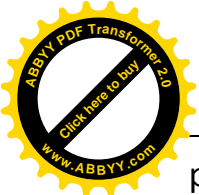
Система розвитку світового освітнього простору як єдиний організм повинна вкорінювати гуманістичні ідеї, збагачувати морально-ціннісну сферу майбутнього фахівця, свободу його культурного самовизначення, усувати девальвацію традиційних моральних цінностей, посилення споживацьких орієнтацій, проявів соціальної апатії, цинізму, нігілістичного ставлення до норм моралі.

У цьому контексті головну роль відіграє сучасна освіта, основою якої, на нашу думку, має стати оновлена модель морально-ціннісного виховання, що базується на інтегративних засадах звернення до гуманістичних цінностей як адекватної оптимістичної освітньої перспективи.

Згідно з вищевказаними аспектами, важливого значення набуває проблема впровадження у зміст виховного процесу молодого покоління надбань зарубіжної педагогіки, зокрема ознайомлення з теорією та практикою гуманістичних засад морально-ціннісного виховання в американській педагогіці.

Саме тому, дослідження проблеми використання інтегративних соціально-гуманістичних засад морально-ціннісного виховання в американській педагогіці є актуальним і перспективним, що й зумовило вибір теми статті.

Аналіз актуальних досліджень. Різні аспекти досліджуваної проблеми відображені в історії зарубіжного досвіду та набувають особливої актуальності й розробляються в багатьох напрямках на сучасному етапі, а саме є численна кількість праць та публікацій, присвячених

різноманітним аспектам проблематики морально-ціннісного виховання в американській педагогіці.

Так, історичний розвиток поглядів на моральне виховання в американській педагогіці розкрито в дослідженнях Л. Гончарова, А. Джуринського, В. Жуковського, Т. Левченко та ін. Філософські засади зарубіжних теорій морального-ціннісного виховання подано у працях З. Малькової, К. Шварцман.

У дослідженнях сучасних науковців розглядалися також різні концепції морального виховання в педагогіці США: неоконсервативний підхід (І. Турчанинова), когнітивно-еволюційна теорія морального розвитку особистості (В. Галузяк, Л. Довгань, В. Плахтій, Т. Цирліна), гуманістична концепція (Л. Бобко, В. Веселова, Дж. Грохульська).

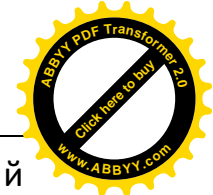
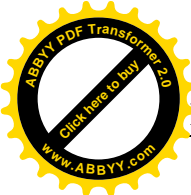
Досить вагомі аспекти соціально-гуманістичних засад морально-ціннісного виховання у США розкрито у фундаментальній праці В. Галузяка та Л. Довгань «Моральне виховання у педагогіці США: теорія і практика». У монографії здійснено ретроспективний аналіз теорій морального виховання в американській педагогіці у контексті суспільно-політичних, економічних, психолого-педагогічних факторів, з'ясовано сутність основних концепцій морального виховання (осмислення цінностей, моральний розвиток, виховання характеру, діяльнісний та аналітичний підходи), методи та шляхи їх реалізації у виховній практиці [4].

Проте, попри безсумнівний вагомий внесок відомих науковців у розв'язання зазначеної проблеми, усе ще недостатньо розробленими, на нашу думку, залишаються її практичні аспекти.

Мета статті – осмислити та проаналізувати теоретико-педагогічні аспекти проблеми використання інтегративних соціально-гуманістичних засад морально-ціннісного виховання в американській гуманістичній педагогіці.

Виклад основного матеріалу. Існування системи освіти в сучасному суспільстві потребує інноваційної трансформації, зокрема вміння вищих навчальних закладів адаптувати досвід інших країн, передусім традиції американської та європейської освіти.

Створення низки законів, що передбачали інтегративні соціально-гуманістичні засади американської системи освіти, серед них: «Про удосконалення американських шкіл», «Цілі 2000 року – освіта для Америки», у 1997 році Закон «Про податкові пільги на кредит», що надавався для досягнення цілей освіти, в 1998 році Закон «Про інвестиції у робочу силу», який передбачав створення центрів, де можна було б отримати освіту і які б допомагали після цього у працевлаштуванні,

перепідготовці людей, освітній проект «Освіта світового рівня» (1993), який передбачав повагу до особистості та сприяння її розвитку, стало основною передумовою реорганізації системи освіти у США [11].

Вивченням та культивуванням основних концептуальних підходів до морально-ціннісного виховання в американській педагогіці, що ґрунтувалися на ідеях гуманізму, трактувалися у працях американських учених У. Кілпатрика, Л. Кольберга, А. Маслоу, Л. Раса, К. Роджерса, С. Саймона та ін.

У дослідженнях К. Роджерса обґрунтовано власну теорію розвитку особистості [9]. Мета виховання полягає не у прищепленні дитині певних моральних цінностей, а в тому, щоб довірити їй самій оволодівати моральними принципами. Відповідно, роль педагога полягає не в тому, щоб впливати на дітей, а в тому, щоб допомогти їм зберегти свою природну сутність [6, 95].

Слід зазначити, що аналогічної педагогічної позиції дотримувався А. Маслоу. У його гуманістичній концепції головним є визнання неповторності й унікальності психологічної організації кожної окремої людини, віра в позитивне і творче начало особистості, її соціальну спрямованість [8, 35].

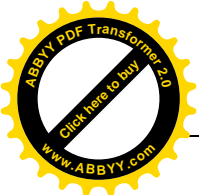
А. Кобс доходить висновку про те, що єдиний тип виховання, який може забезпечити спрямування всіх виховних процесів насамперед на «внутрішнє життя» особистості дитини, їх ціннісні орієнтації, самооцінки та емоції, – це гуманістичне виховання.

З цього погляду новий гуманізм в освіті – це не тендітна квітка, занадто ніжна для навколишнього суворого світу, а «систематична, свідомо спроба реалізувати на практиці все найкраще, що ми знаємо про природу людей та їх здатність навчатися» [7].

Ураховуючи вищерозглянуті аспекти та на основі історико-соціальної ретроспекції американських наукових першоджерел та зарубіжної практики, встановлено, що, згідно з типологією К. Аренза, Д. Сьюперки та Дж. Хедсторма виділяють п'ять основних підходів до морально-ціннісного виховання, а саме: інкулькація (inculcation), аналіз (analysis approach), осмислення цінностей (values clarification), моральний розвиток (moral development approach), виховання в діяльності (action learning approach) [10].

Слід зауважувати, що ці підходи ґрунтуються на ідеях гуманістичної психології, відповідно до яких кожна особистість є неповторною та унікальною і протягом життя розвиває власний потенціал, у тому числі моральний.

Знаменно, що формування гуманістично орієнтованих якостей педагога, вироблення стійких аксіологічних пріоритетів, морально-ціннісних орієнтирів не менш важливі як для самого фахівця в галузі педагогічної освіти, так і для тих, з ким він буде працювати.

Результати констатуючого експерименту спонукали нас до аналізу та порівняння лише, на наш погляд, прогресивних програм американських педагогічних коледжів та університетів, у межах яких проводяться експерименти, стверджуються найбільш ефективні інновації, збільшується час на педагогічну практику студентів, пропонуються нові методи роботи з майбутніми вчителями з метою зробити навчання особистісно орієнтованим, цінним з огляду на те, щоб підготовка вчителів, з одного боку, відповідала соціальним реаліям, а з другого – уособлювала духовно-моральні гуманістичні цінності загальнолюдських національних знань як один з витоків перфекціонізму.

На думку деяких науковців, під впливом процесу формування мультикультурного соціуму й планетарного співтовариства, створення нових умов для духовного та гуманістичного розвитку глобалізованого світу одним із найперспективніших шляхів удосконалення морально-ціннісної сфери особистості студента є використання американського досвіду морально-ціннісного виховання.

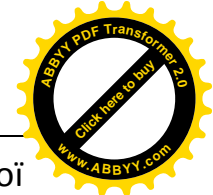
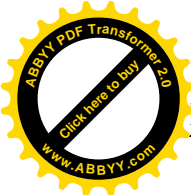
Варто зазначити, що складність та багатоаспектність вищевказаної проблеми неодноразово підтверджує важливість вивчення зарубіжного досвіду. Так, Б. Вульсон вважає, що у наш час жодна цивілізована країна не може дозволити собі ізолюватися від світової спільноти.

Взаємозв'язок та взаємопроникнення різних національних культур у більшою мірою сприяють прогресу сучасного суспільства у планетарному масштабі, у той час як апіорне неприйняття будь-якого зарубіжного досвіду, прагнення відгородитися від зовнішнього світу може призвести до трагічних наслідків для країн та народів [3, 88].

Звичайно, ми не повинні сліпо запозичувати ідеї, запропоновані зарубіжними вченими-реформаторами, оскільки ідеальних виховних теорій не існує, кожна з них має певні недоліки.

У контексті гуманістичної парадигми як методологічного орієнтира сучасного етапу розвитку національної вищої школи, що зумовлений процесами євроінтеграції, актуалізується потреба в осмисленні та критичному аналізі зарубіжних педагогічних теорій з метою з'ясування характерних особливостей та вагомих аспектів конкретного напрямку виховання, виявлення доцільності його використання у вітчизняних закладах освіти, визначення його провідних ідей, які можна адаптувати до національної системи виховання та запропонувати можливі шляхи їх практичної реалізації.

Висновки. Таким чином, у статті зосереджено увагу на тому, що вивчення американського досвіду морально-ціннісного виховання

відкриває широкі перспективи для вдосконалення морально-ціннісної сфери студентської молоді.

Отже, можна зробити висновок про те, що обґрунтовані американськими педагогами ідеї та практичні розробки за умови відповідної адаптації можуть ефективно застосовуватися у реформуванні вітчизняної системи морально-ціннісного виховання молодого покоління.

Перспективи подальших наукових розвідок. Наше дослідження не вичерпує всіх аспектів досліджуваної проблеми, адже в умовах інтеграційних процесів сучасний виховний процес у вищій школі потребує розвитку прогресивних зарубіжних педагогічних ідей, під впливом яких формується духовно та ментально зорієнтована особистість майбутнього фахівця в морально-ціннісному контексті і може стати підґрунтям для подальшого її вивчення.

ЛІТЕРАТУРА

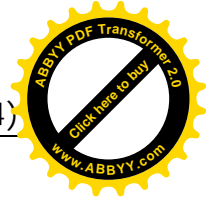
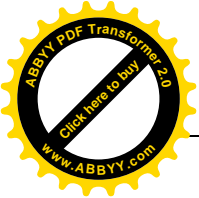
1. Аносов І. П. Сучасний освітній процес: антропологічний аспект : [монографія] / І. П. Аносов. – К. : Твім інтер, 2003. – 391 с.
2. Балл Г. О. Діалогічні універсалії сучасного гуманізму / Г. О. Балл // Гуманітарні науки. – 2001. – № 1. – С. 4–11.
3. Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика в системе современного научного знания / Б. Л. Вульфсон // Педагогика. – 1998. – № 2. – С. 79–89.
4. Галузяк В. М., Довгань Л. І. Моральне виховання у педагогіці США: теорія і практика / В. М. Галузяк, Л. І. Довгань. – В. : П.П. Балюк І. Б., РВВ ВДАУ, 2009. – 231 с.
5. Гончаренко С. Гуманізація та гуманітаризація освіти / С. Гончаренко, Ю. Мальований // Шлях освіти. – 2001. – № 3. – С. 2–8.
6. Джури́нский А. Н. История зарубежной педагогики : учеб. пособие [для студ. пед. вузов] / А. Н. Джури́нский. – М. : Форум. – Инфра-М, 1998. – 272 с.
7. Combs A. A Perceptual Approach to the Truly Adequate personality / A. Combs // Perceiving, Behaving, Becoming. – Washington, D.C., 1978. – P. 49–71.
8. Maslow A. N. Motivation and Personality / A. N. Maslow. – N.Y. : Basic Books, 1971. – 326 p.
9. Rogers C. On Becoming a Person / C. Rogers. – Boston : Houghton Mifflin, 1961. – 428 p.
10. Superka D. Values Education Sourcebook / Superka D., Ahrens C., Hedstrom J. – Boulder, CO : Social Science Education Consortium, 1976. – 149 p.
11. World Class Education: the Virginia common care of learning. Virginia Department of Education, 1993.

РЕЗЮМЕ

Л. А. Кобзаренко. Интегрированные социально-гуманистические основы морально-ценностного воспитания в американской педагогике.

В статье освещены и осмыслены теоретико-педагогические аспекты проблемы использования интегрированных социально-гуманистических основ морально-ценностного воспитания в американской гуманистической педагогике.

Ключевые слова: морально-ценностное воспитание, нравственное развитие, инкультация, осмысления ценностей.

SUMMARY

L. Kobzarenko. The integrated socially-humanistic bases of morally-valuable education in the American pedagogics.

In the article theoretic-pedagogical aspects of a problem of use of the integrated socially-humanistic bases morally-valuable education in the American humanistic pedagogics are stated and intelligent.

Key words: morally-valuable education, moral development, inkulkatsiya, judgments of values.

УДК 37.13:373.3(091)[(410)+(430)]

Л. П. Поліщук

Житомирський державний університет
імені Івана Франка

ШЛЯХІ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті розглянуто основні аспекти формування загальноєвропейських принципів педагогічної освіти та розробка єдиних вимог до професійної підготовки майбутніх учителів.

Ключові слова: педагогічна освіта, євроінтеграція, загальноєвропейський, професійна підготовка, майбутні вчителі.

Постановка проблеми. Кінець ХХ – початок ХХІ століття характеризується радикальними змінами в системі освіти, що пов'язані з стандартизацією шкільної та педагогічної освіти. Орієнтири цих змін містяться в міжнародних правових актах глобального характеру, документах міжнародних організацій передусім ЮНЕСКО, Міжнародної організації праці, Організації міжнародного співробітництва і розвитку, Ради Європи, Європейської асоціації педагогічної освіти та інших.

Аналіз актуальних досліджень. Існуюча джерельна база з проблеми формування загальноєвропейських принципів педагогічної освіти в умовах євроінтеграції представлена різноманітними підходами, серед яких дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців: Н. М. Авшенюк, Н. П. Алюшкина, Ю. А. Алфьорова, А. М. Алексюк, М. В. Базуриної, Л. Л. Болюбаш, В. М. Жуковського, О. І. Локшиної, М. П. Лещенко, А. В. Парінова, Л. П. Пуховської, А. А. Сбруєвої, Е. К. Таршис.

Мета статті – проаналізувати основні аспекти формування загальноєвропейських принципів педагогічної освіти та розробка єдиних вимог до професійної підготовки майбутніх учителів.

Виклад основного матеріалу. Пов'язуючи сценарій свого майбутнього розвитку з концепцією суспільства, яке навчається (learning society), світова спільнота бере за орієнтир провідні принципи освіти